

ROSYJSKIE DOWCIPY I ŻARTY JAKO ŚRODKI PRZEKAZU RETORYKI ANTYWOJENNEJ

Tatiana UTKINA

doktorantka Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach (POLSKA)

Stefana Żeromskiego 5, 25-369 Kielce

orcid.org/0000-0002-6116-3140

s130904@student.ujk.edu.pl

Artykuł dotyczy dowcipu, czyli krótkiej ustnej opowieści o fikcyjnym zdarzeniu dotyczącym aktualnego problemu codziennego lub tematu społeczno-politycznego o humorystycznym lub satyrycznym zabarwieniu i nieoczekiwanym humorystycznym zakończeniu. Dowcip szeroko rozpowszechnił się jako gatunek mowy języka rosyjskiego w okresie radzieckim i poradzieckim. Celem niniejszego opracowania jest rozważenie związku dowcipów z sytuacją społeczno-polityczną po rozpoczęciu wojny rosyjsko-ukraińskiej 24 lutego 2022 r. Dowcip jako gatunek mowy współczesnego języka rosyjskiego, natychmiast odzwierciedlił różnego rodzaju aspekty związane z zachodzącymi wydarzeniami, a przede wszystkim retorykę antywojenną. Rozdział bada, jak imponującą liczbę rosyjskich tekstów postfolklorystycznych można zaobserwować w tak trudnym i tragicznym dla wielu ludzi czasie. W artykule podane są definicje dowcipu, żartu, humoru. Analizowany jest materiał ze Słownika języka rosyjskiego S. Ożegowa pod redakcją N.Szwedowy, Wielkiej Rosyjskiej Encyklopedii i in. źródeł. Przedstawiono filozoficzne koncepcje humoru takich znanych myślicieli, jak Jean Paul (Richter), A. Schopenhauer, S. Kierkegaard oraz naukowe koncepcje J. Szymełwy i A. Shmelewa. Humor pokazuje kontrast między nieskończoną ideą a ograniczonym światem zjawisk, humor wyraża się poprzez uśmiech, a nie śmiech, a często objawia się jako uśmiech przez łzy. Efekt komiczny ma zwykle strukturę monologową lub dialogową i zawsze składa się z dwóch części: fabuły, tj. historii wydarzenia, dialogów bohaterów, a następnie nieprzewidzianego zwrotu akcji, który dodaje soli do żartu, nadaje mu sens. Efekt komiczny uzyskuje się za pomocą dwóch głównych rodzajów dowcipów: żartów nawiązujących oraz żartów, które są grą z

konkretnym zjawiskiem językowym - polisemią, homonimią, zróżnicowaniem stylistycznym słownictwa itp. (tzw. żarty językowe). Ponadto podane przykłady i analiza dowcipów i żartów związanych z retoryką antywojenną. W artykule dokonane własne tłumaczenie zebranego materiału z języka rosyjskiego na język polski. Temat ten jest bardzo aktualny i ciekawy, ukazuje przemiany językowe w stosunkowo krótkim czasie i reakcje pewnej grupy rosyjskiego społeczeństwa na te przemiany.

***Słowa kluczowe:** dowcip, temat społeczno-polityczny, współczesny język rosyjski, retoryka antywojenna, żart.*

RUSSIAN WITTICISMS AND JOKES AS A MEANS OF CONVEING ANTI-WAR RHETORIC

Tatiana UTKINA

PhD student at the Jan Kochanowski University in Kielce (POLAND)

Stefana Żeromskiego 5, 25-369 Kielce

orcid.org/0000-0002-6116-3140

s130904@student.ujk.edu.pl

This chapter examines a witticism, that is, a short oral story about a fictional event concerning the current everyday issue or socio-political topic, with a humorous or satirical coloring and an unexpected witty ending. The anecdote spread widely as a speech genre of the Russian language in the Soviet and post-Soviet periods. The aim of this study is to consider the relationship between witticisms and the socio-political situation of the Russian "special operation" in Ukraine, which began on February 24, 2022. Witticism, as a speech genre of modern Russian language, instantly reflected all sorts of aspects related to the events taking place, namely anti-war rhetoric. The chapter examines how an impressive amount of Russian national folklore texts can be observed during a difficult and tragic time for many people. In the article I give definitions of an anecdote, joke, humor. I analyze the material from *The Dictionary of the Russian Language* Ozhegov S. edited by Shvedova N., *Great Russian Encyclopedia*, etc. I present certain philosophical concepts of humor by such famous thinkers as Jean Paul (Richter), A. Schopenhauer, S. Kierkegaard and scientific conception of E. Shmeleva

and A. Shmelev. Humor shows the contrast between an infinite idea and a limited world of phenomena, humor expresses itself through a smile, not laughter, and often manifests itself as a smile through tears. A witticism, usually has a monologue or dialogue structure and always consists of two parts: the plot, i.e. the story of the event, the dialogues of the characters, and then an unforeseen twist that adds salt to the joke, its point. The comic effect is achieved by means of two main types of jokes: reference jokes (there are more such examples in the article) and jokes that play on a specific linguistic phenomenon - polysemy, homonymy, stylistic diversity of vocabulary, etc. (so-called linguistic jokes, I also give such examples). In addition, I give examples and analyze anecdotes and jokes related to anti-war rhetoric. I illustrate the linguistic features of the anecdote, show the connection between socio-political events in Russia and elements of folklore that were a reaction to these events. In the article I present my own translation of the collected material from Russian into Polish. This topic is very current and interesting, it shows language changes and reactions of a certain group of Russian society in a relatively short period of time.

Keywords: *witticism, socio-political topic, modern Russian language, anti-war rhetoric, joke.*

РОСІЙСЬКІ ДОТЕПИ ТА ЖАРТИ ЯК ЗАСІБ ПЕРЕДАЧІ АНТИВОЄННОЇ РИТОРИКИ

Тетяна УТКІНА

*Аспірант Університету Яна Кохановського в Кельце (ПОЛЬЩА)
Stefana Żeromskiego 5, 25-369 Kielce
orcid.org/0000-0002-6116-3140
s130904@student.ujk.edu.pl*

У статті розглядається дотеп, тобто коротка усна розповідь про вигадану подію на актуальну побутову чи суспільно-політичну тему, що має гумористичне або сатиричне забарвлення та несподівану дотепну кінцівку. Анекдот як мовний жанр російської мови отримав широке поширення в радянський і пострадянський періоди. Мета цього дослідження – розглянути взаємозв'язок

дотепів із суспільно-політичною обстановкою російської «спецоперації» в Україні, яка розпочалася 24 лютого 2022 року. Дотеп як мовленнєвий жанр сучасної російської мови миттєво відобразив усі різного роду аспекти, пов'язані з подіями, що відбуваються, а саме антивоєнна риторика. У статті розглядається те, як у важкий і трагічний для багатьох людей час можна спостерігати значну кількість російських національних фольклорних текстів. У дослідженні дається визначення анекдоту, жарту, гумору. Аналізується матеріал статей із *Словника російської мови* С.І. Ожегова. під редакцією Н.Ю Шведової, *Великої російської енциклопедії* та ін. Представлено філософські концепції гумору таких відомих мислителів, як Жан Поль (Ріхтер), А. Шопенгауер, С. К'єркегор та концепція Є.Я. Шмельової та О.Д. Шмельова. Гумор демонструє контраст між нескінченною ідеєю та обмеженим світом явищ, гумор виражає себе через посмішку, а не сміх, і часто проявляється як посмішка крізь сльози. Дотеп, як правило, має монологічну або діалогічну структуру і завжди складається з двох частин: сюжету, тобто розповіді про подію, діалогів героїв, а, крім того, непередбаченого повороту, який додає жарту сенсу, розкриває його суть. Комічний ефект досягається за допомогою двох основних типів жартів: жартів-довідок (таких прикладів у статті буде більше) та жартів, що обігрують певне мовне явище – багатозначність, омонімію, стилістичне розмаїття лексики тощо (так називаються лінгвістичні анекдоти, наводимо й такі приклади). Крім того, ми наведемо приклади та проаналізуємо анекдоти та жарти з антивоєнною риторикою. У статті використовується власний переклад зібраного матеріалу з російської на польську, аналізуються мовні особливості дотепу, показується зв'язок між суспільно-політичними подіями в Росії та елементами фольклору, які стали реакцією на ці події.

Ключові слова: *дотеп, суспільно-політична тема, сучасна російська мова, антивоєнна риторика, жарт.*

Nawet w najbardziej nieznośnych sytuacjach człowiek potrafi nie skupiać się na problemach i użalaniu się nad sobą, ale traktować wszystko z humorem. W artykule

przyjrzano się rosyjskim dowcipom i żartom używanym do wyrażania retoryki antywojennej. *Dowcip*, po rosyjsku *анекдот* (z greckiego *ἀνέκδοτον* – niepublikowany), wg autorów artykułu słownikowego w internetowej naukowej encyklopedii *Krugoswiew*, to krótka ustna relacja z fikcyjnego wydarzenia, dotycząca tematu codziennego lub społeczno-politycznego, która jest utrzymana w żartobliwym lub satyrycznym tonie i ma nieoczekiwane dowcipne zakończenie. Dowcip szeroko rozpowszechnił się jako gatunek mowy języka rosyjskiego w okresie radzieckim i postsowieckim. W drugiej połowie XVIII i w XIX wieku słowo *анекдот* oznaczało to samo, co polskie *anegdota*, czyli krótką, czasem moralizatorską opowieść o niezwykłym wydarzeniu, które rzekomo miało miejsce w rzeczywistości, albo o zdarzeniu z życia osoby historycznej [8].

Celem niniejszego artykułu jest zbadanie związku między żartami i dowcipami a sytuacją społeczno-polityczną spowodowaną przez rosyjską tzw. „operację specjalną” na Ukrainie, która rozpoczęła się 24 lutego 2022 roku. Dowcip jako gatunek mowy współczesnego języka rosyjskiego odzwierciedla różnego rodzaju aspekty związane z rozgrywającymi się wydarzeniami wojennymi, a mianowicie retorykę antywojenną. Zaskakujące jest to, że w trudnym i tragicznym dla wielu ludzi czasie jesteśmy świadkami powstawania imponującej liczby dowcipów i żartów tego typu. Począwszy od definicji dowcipu, żartu, humoru przeanalizuję artykuły naukowe w *Słowniku języka rosyjskiego* Ożegowa S. pod redakcją N.Szwedowy [2], w *Wielkiej rosyjskiej encyklopedii* [1] itp. Szczególnie zwrócę uwagę na prace E.Szmelowy i A. Szmelowa *Opowiadanie dowcipu jako gatunku współczesnej mowy rosyjskiej: problemy wariantowości* [7]. Ponadto podam przykłady i przeanalizuję anegdoty i żarty związane z retoryką antywojenną. Zilustruję cechy językowe anegdoty na konkretnych przykładach, pokażę związek między wydarzeniami społeczno-politycznymi w Rosji a elementami postfolkloru, które były reakcją na te wydarzenia. Temat ten jest bardzo aktualny i ciekawy i pokazuje przemiany językowe oraz reakcje pewnej grupy rosyjskiego społeczeństwa na sytuację społeczno-polityczną w Rosji.

Wyraz *humor*, po rosyjsku *юмор*, definiuje się jako szczególny rodzaj komizmu, doświadczenie sprzeczności zjawisk, łączenie poważnego, z tym, co jest śmieszne, z

przewagą pozytywnego w tym, co jest śmieszne. Samo to słowo pochodzi od angielskiego *humour*, co oznacza *dziwactwo, usposobienie, nastrój*. Uważa się, że humor nie tylko należy do sfery świadomości, ale odnosi się do całej psychiki człowieka i jest cechą jego charakteru. Dzięki humorowi możemy dostrzec coś wzniosłego w tym, co jest ograniczone i małe, oraz coś znaczącego w tym, co jest śmieszne i niedoskonałe, odkrywając powagę i istotność tego, co wydaje się śmiesznym. Wielu wybitnych filozofów rozważało ten temat. Na przykład Jean Paul (Richter), niemiecki pisarz i myśliciel epoki romantyzmu, uważał, że ukazując kontrast między nieskończoną ideą a ograniczonym światem zjawisk, humor wyraża się poprzez uśmiech, a nie śmiech i często manifestuje się *uśmiechem przez łzy*. A w śmiechu humorystycznym znajduje się zarówno smutek, jak i wielkość [6]. A. Schopenhauer z kolei wyjaśniał źródło humoru w konflikcie wzniosłego sposobu myślenia z obcym, marnym światem. S. Kierkegaard, duński filozof religii, psycholog i pisarz, pisał, że humor pozwala pogodzić się z bólem, od którego rozpacz próbuje abstrahować w obszarze etycznym [1].

Z jednej strony, dowcip jest sposobem na utrzymanie pozytywnego nastroju. Według *Słownika języka rosyjskiego – анекдот* to mała, zabawna, śmieszna historyjka [2, s. 24]. Z drugiej strony, omawiane w niniejszym artykule żarty i dowcipy są satyrycznymi narzędziami przekazu retoryki antywojennej, konsternacji, niezadowolenia z działań rosyjskiego rządu, przewycięzania lęku przed przyszłością itp. Dlaczego dowcipy stały się tak popularne w czasach sowieckich i postsowieckich? Bo nie było innej formy otwartego wyrażania swojej opinii o tym, co się dzieje w kraju i w życiu codziennym. Autor dowcipu pozostawał anonimowy, gdyż była to twórczość ludowa, ale utwór był *na ustach* wszystkich.

Bez względu na to, czy dowcip ma strukturę monologową czy dialogową i czy jakieś postaci podejmują w niej działania, czy nie, dowcip zawsze składa się z dwóch części: *fabuły*, czyli historii samego wydarzenia lub zdarzenia, dialogi bohaterów, a następnie nieprzewidzianego zwrotu akcji, który dodaje żartowi *sol*i, jego pointę. Efekt komiczny osiąga się za pomocą dwóch głównych rodzajów dowcipów: tych, które koncentrują się na absurdalności sytuacji, niezgodności naszego postrzegania świata z

zachowaniem bohaterów (tzw. dowcipy *referencyjne*), oraz dowcipów, które grają na określonym zjawisku językowym – polisemii, homonimii, stylistycznym zróżnicowaniu słownictwa itp. (tzw. dowcipy *lingwistyczne*) [8].

Cechy językowe dowcipu są całkowicie odmienne od narracyjnych gatunków folkloru. Opowiadanie dowcipu nie jest narracją, lecz raczej przedstawieniem w wykonaniu jednego aktora. W niektórych przypadkach bez intonacji, mimiki i gestów narratora nie uda się osiągnąć odpowiedniego efektu humorystycznego. Ten gatunek jest niezwykle trudny do przedstawienia w formie pisemnej. Wśród gatunków folklorystycznych dowcip jest bardziej podobny do teatru ludowego, a nie do takich gatunków narracyjnych, jak bajki domowe, opowiadania humorystyczne itp. Ponadto, aby poprawnie opisać cechy językowe dowcipu jako gatunku wypowiedzi, należy wyraźnie wyodrębnić trzy warstwy językowe dowcipu: *wprowadzenie metatekstowe* (na przykład: *Czy wyobrażasz sobie...; Czy pamiętasz?*); *wypowiedź bohaterów anegdoty* oraz *tekst autora* [7]. Z kolei *żart (uymka)* to przekaz słowny, który niekoniecznie godzi w zaufanie, coś, co nie jest powiedziane lub zrobione na poważnie, tylko dla zabawy i rozrywki [4]. *Słownik Filozoficzny* definiuje to słowo jako komiczny kontrast w sytuacji życiowej, który wywołuje śmiech, podkreślając zarówno różnice, jak i powiązania. Co więcej, żart ma charakter powierzchowny i nie obejmuje całej sytuacji, co jest charakterystyczne dla humoru [5].

W dalszej części rozważę przykłady retoryki antywojennej we współczesnych dowcipach politycznych i żartach w języku rosyjskim:

- *Представляете, товарищ Жуков, какой мне сегодня сон приснился, – говорит Сталин,*
- *будто Москва и Минск напали на Киев, а канцлер Германии умоляет эту войну прекратить!*

– Niech pan sobie wyobrazi, towarzyszu Żukow, jaki miałem dzisiaj sen – mówi Stalin – że Moskwa i Mińsk zaatakowały Kijów, a kanclerz Niemiec błaga mnie o przerwanie tej wojny!

Ten dowcip wyraża zdumienie i niezadowolenie ludzi. Chociaż oficjalnie Białoruś nie bierze udziału w „operacji specjalnej” na Ukrainie, przewóz sprzętu wojskowego przez granicę i inne formy współpracy są postrzegane przez społeczeństwo jako wspólne działania Moskwy i Mińska. Interesujące też jest nawiązanie obecnej sytuacji do czasów Związku Radzieckiego. W kolejnych żartach i dowcipach można zauważyć niezadowolenie, strach i żal za minionym spokojnym, choć trudnym ze względu na pandemię, czasem:

– А помните, две недели назад главной проблемой был небывалое количество заражённых

коронавирусом?

– Золотое было время...

– А помните, как jeszcze два tygodnie temu главным problemem была
небывала liczba

zakażeń koronawirusem?

– To były złote czasy...

– Кто-то помнит ещё в свете последних событий, что в мире якобы
пандемия Ковида?

Как-то за последние сутки Ковид моментально пропал из новостей.

– *Czy w świetle ostatnich wydarzeń ktoś jeszcze pamięta, że na świecie podobno panuje pandemia Covida? Jakimś cudem w ciągu ostatnich 24 godzin Covid błyskawicznie zniknął z wiadomości.*

– *А помните, года 2 назад был какой-то вирус непонятный, все на карантин закрывались,*

страны границы закрывали? Интересное было время...

– *Pamiętacie, jak dwa lata temu pojawił się jakiś dziwny wirus, wszystko zostało poddane*

kwarantannie, kraje zamknęły granice? To był ciekawy czas...

W wyżej wymienionych przykładach można zaobserwować pytania retoryczne, wprowadzenia metatekstowe: *а помните, кто-то помнит ещё* (pamiętacie; czy ktoś jeszcze pamięta). Wypowiedzi bohaterów koncentrują się na absurdalności sytuacji, co także widać w następujących żartach:

Движение Талибан (организация, находящаяся под санкциями ООН за террористическую деятельность) выступило с критикой внешней политики Российской Федерации.

Talibowie (organizacja objęta sankcjami ONZ za działalność terrorystyczną) skrytykowali rosyjską politykę zagraniczną.

С 24 февраля 2022 года песня «Хотят ли русские войны» звучит издевательски.

Od 24 lutego 2022 r. pieśń „Czy Rosjanie chcą wojny” brzmi szyderczo.

Lakoniczne żartobliwe teksty odzwierciedlają lęk autorów oraz niezadowolenie z powodu nieprzewidywalnych decyzji władz w Rosji:

– Январь – Казахстан, февраль – Украина, я боюсь марта...

– Styczeń – Kazachstan, luty – Ukraina, obawiam się marca...

Краткое содержание современных новостей: «У нас всё плохо, оставайтесь с нами!».

Podsumowanie dzisiejszych wiadomości: „Jesteśmy na złej drodze, zostańcie z nami!”

В России на днях выпустят глобус, на котором будет РФ, Беларусь и далее – только океан.

Rosja ma zamiar wydać globus, na którym znajdzie się Federacja Rosyjska, Białoruś, a potem już tylko ocean.

Кто в России не умер от Ковида, умрёт со стыда.

Kto w Rosji nie umarł z powodu Covida, umrze ze wstydu.

Część tekstów humorystycznych wyraża zaniepokojenie wybuchem III wojny światowej i zagrożeniem nuklearnym. Przykładem może być wzmianka o „Metrze 2033”, postapokaliptycznej powieści Dmitrija Głuchowskiego, opisującej życie w moskiewskim metrze po wybuchu wojny nuklearnej na Ziemi:

Я так понимаю, на самоизоляции Владимир Владимирович прочитал книгу «Метро 2033» и ему понравилось.

Zakładam, że Władimir Władimirowicz podczas samoizolacji przeczytał książkę „Metro 2033” i spodobała mu się.

Do postfolkloru należą też dowcipy o symbolu rosyjskiej tzw. „operacji specjalnej” na Ukrainie – łacińskiej literze Z, która podobno najpierw służyła jako znak identyfikacyjny dla żołnierzy, a później została wykorzystana w hasłach propagandowych: *Za Pobedy (Za Zwycięstwo)* itp. Te żarty i dowcipy wyraźnie przedstawiają negatywny stosunek do obecnej sytuacji:

– *Скажите пожалуйста, сколько еще будет идти новый «Zorro» на телеэкранах всего мира?*

– *Czy może mi Pan powiedzieć, jak długo jeszcze nowy „Zorro” będzie gościł na ekranach telewizorów na całym świecie?*

– *А что означает буква Z на бортах?*

– *России запретили вторгаться под российским флагом.*

– *Co oznacza litera Z na burtach?*

– *Rosji zakazano inwazji pod flagą rosyjską.*

Сейчас весь мир учится выговаривать новые русские слова: Звиздец и полный нуЗдец!

Teraz cały świat uczy się wymowy nowych rosyjskich słów: Zwizdec i pełny piZdec! (po prostu „koniec”, coś skrajnie złego)

Wiele dowcipów i żartów dotyczy sankcji gospodarczych, które zostały nałożone w odpowiedzi na działania rządu rosyjskiego na Ukrainie:

Сейчас каждый рабочий имейл хочется закончить фразой: «Хотя какой в этом смысл?».

W dzisiejszych czasach każdy służbowy e-mail chce się kończyć zdaniem: „Jednak, jaki to ma sens?”.

– *Взял вчера евро на всю зарплату. Со следующей зарплаты ещё один возьму!*

– *Вчера купил евро за całą swoją pensję. Z następnej wypłaty kupię jeszcze jedno!*

«...наша банковская система устойчива и в банкоматах достаточно наличности...»

– *Слышь, банкомат, ты что, новостей не читаешь?*

„...nasz system bankowy jest stabilny, a w bankomatach jest wystarczająco dużo gotówki...”.

– *Hej, bankomat, nie czytasz wiadomości?*

– *Я так понимаю, теперь последняя модель айфона и макбука – это те, которые у тебя сейчас, и всё.*

– Ja tak rozumiem, że najnowszy model iPhone'a i macbooka, to ten który obecnie posiadasz i to wszystko.

24.02.22 в 5 утра был нанесён сокрушительный удар по экономике России.

24.02.22 o godzinie 5 rano gospodarka Rosji otrzymała druzgocący cios.

Niektóre satyryczne żarty wyśmiewają problemy rosyjskich oligarchów:

Исполнилась мечта большинства россиян, чтобы богатые люди в РФ почувствовали раздражение на власть имущих...

Spełniło się marzenie większości Rosjan, aby bogaci mieszkańcy Federacji Rosyjskiej poczuli irytację na rządzących...

– Я так понимаю в России сегодня появилось много новых миллионеров среди тех, кто ещё вчера были миллиардерами.

– Ja tak rozumiem, że w Rosji dziś pojawiło się wielu nowych milionerów, wśród tych, którzy wczoraj byli miliardarami.

Kolejny przykład dotyczy kalamburu autorstwa rosyjskiego pisarza XIX wieku M.E. Sałtykowa-Szczedrina, który odpowiedział na doniesienie, że w Niemczech za rubla dają tylko pół rubla: „Poczekajcie chwilę, niedługo za niego będą dawać tylko w pysk” [3].

*Удалось-таки воплотить в жизнь предсказание Салтыкова-Щедрина!
Теперь за российские рубли действительно будут давать в морду.*

Przepowiednia Sałtykowa-Szczedriny wreszcie się spełniła! Teraz za rosyjskie ruble naprawdę będą dawać w twarz.

Chociaż żarty i dowcipy jako zjawiska mownego gatunku języka rosyjskiego są badane od dawna, dla językoznawców i nie tylko dla nich obserwowanie rozwoju współczesnego dowcipu politycznego i nowych elementów folkloru budzi niegasnące zainteresowanie. W trudnych okolicznościach sarkastyczne dowcipy i żarty są pewną formą protestu społeczeństwa przeciwko konfliktowi zbrojnemu na Ukrainie oraz sytuacji politycznej i gospodarczej w Rosji.

LITERATURA

1. Большая российская энциклопедия, W: bigenc.ru. URL: <https://bigenc.ru/philosophy/text/4932395> [13. 11.2022].

2. Ожегов С.И. Словарь русского языка, [под ред. Н.Ю. Шведовой]. Москва: Русский язык, 1988.

3. Салтыков-Щедрин М.Е., За рубежом 1880. URL: http://az.lib.ru/s/saltykow_m_e/text_0350-1.shtml [13. 11.2022].

4. Толковый словарь Ожегова, W: endic.ru. URL: <http://endic.ru/ozhegov/SHutka-39940.html> [13. 11.2022].

5. Философский словарь, W: endic.ru, URL: <http://endic.ru/philosophy/SHutka-2704.html>, [13. 11.2022].

6. Философский энциклопедический словарь, W: endic.ru. URL: http://www.endic.ru/enc_philosophy/Yumor-3083.html [13. 11.2022].

7. Шмелева Е.Я., Шмелев А.Д. Рассказывание анекдота как жанр современной русской речи: проблемы вариативности. URL: <https://www.ruthenia.ru/folklore/shmelev3.htm> [13. 11.2022].

8. Энциклопедия Кругосвет, URL: https://www.krugosvet.ru/enc/gumanitarnye_nauki/lingvistika/ANEKDOT.html [13. 11.2022].

REFERENCES

1. Bolshaya rossiyskaya entsiklopediya [Great Russian Encyclopedia]. V: bigenc.ru. URL: <https://bigenc.ru/philosophy/text/4932395> [13.11.2022].
2. Ozhegov S.I. (1988). Slovar russkogo yazika [Dictionary of the Russian language], ed. N.Yu. Shvedova. Moscow: Russian language.
3. Saltykov-Shchedrin M.E. Za rubezhom [Abroad 1880]. URL: http://az.lib.ru/s/saltykow_m_e/text_0350-1.shtml [13.11.2022].
4. Tolkoviy slovar Ozhegova [Ozhegov's Explanatory Dictionary]. V: endic.ru. URL: <http://endic.ru/ozhegov/SHutka-39940.html> [13. 11.2022].
5. Filosofskiy slovar [Philosophical Dictionary]. V: endic.ru, URL: <http://endic.ru/philosophy/SHutka-2704.html> [13. 11.2022].
6. Filosofskiy entsiklopedicheskiy slovar [Philosophical Encyclopedic Dictionary]. W: endic.ru. URL: http://www.endic.ru/enc_philosophy/Yumor-3083.html [13. 11.2022].
7. Shmeleva E.Ya., Shmelev A.D. Rasskazivanie anekdota kak zhanr sovremennoy russkoy rechi: problemi variativnosti [Telling an anecdote as a genre of modern Russian speech: problems of variability]. URL: <https://www.ruthenia.ru/folklore/shmelev3.htm> [13. 11.2022].
8. Entsiklopediya Krugosvet [Encyclopedia Around the World]. URL: https://www.krugosvet.ru/enc/gumanitarnye_nauki/lingvistika/ANEKDOT.html [13. 11.2022].